

# Ilyos — To‘rtinchi raqam

*Qullik*

Jeff Pippenger

2023-10-01

Ilyosning guvohligi, uch yarim yil davomida uning so‘zisiz yomg‘ir bo‘lmasligini e‘lon qilganida boshlanadi.

Gilead aholisidan bo‘lgan tishbiy Ilyos Axabga dedi: “Men huzurida turadigan Isroilning Egang Xudosi hayotdir, mening so‘zimga ko‘ra bo‘lmasa, bu yillarda na shabnam, na yomg‘ir bo‘ladi”. 1 Shohlar 17:1.

O‘sha uch yarim yil 538-yildan 1798-yilgacha bo‘lgan Tiyatira tarixini ifodalaydi. 1798-yilda, qurg‘ochilik davrining oxirida, Ilyos Axabni Karmalga chorlaydi. Birinchi farishtaning xabari 1844-yil 22-oktabrda Xudoning hukmi soati boshlanganini e‘lon qildi. Birinchi farishtaning xabari Axabga butun Isroilni Karmalga to‘plashni buyurish edi.

Va shunday bo‘ldiki, Axab Ilyosni ko‘rganda, Axab unga dedi: “Isroilni bezovta qilayotgan senmisan?” U esa javob berdi: “Isroilni men bezovta qilganim yo‘q; balki sen va otangning xonadoni, chunki sizlar Egamizning amrlarini tark etdingiz va sen Baallarga ergashding. Endi esa odam yuborib, butun Isroilni Karmil tog‘iga mening oldimga to‘plagin, shuningdek Izabelning dasturxonidan taom yeydigan Baalning to‘rt yuz ellik payg‘ambarini va butazorlarning to‘rt yuz payg‘ambarini ham.” Shunda Axab Isroilning barcha farzandlariga odam yuborib, payg‘ambarlarni Karmil tog‘iga to‘pladi. Ilyos esa butun xalq oldiga kelib, dedi: “Qachongacha ikki fikr orasida oqsoqlanib yurasizlar? Agar Egamiz Xudo bo‘lsa, Unga ergashinglar; agar Baal bo‘lsa, unga ergashinglar.” Xalq esa unga bir og‘iz ham javob bermadi. 3 Shohlar 18:17–21.

Ilyos davrida butun Isroil Karmilga to‘plangan edi; bu esa, o‘z navbatida, Vahiy kitobining uchinchi bobidagi uch jamoat bir joyga to‘plangan Uilyam Miller tarixini ifodalaydi. Dastlab Izabelning ta‘qibidan qochish uchun 538-yilda sahroga qochgan jamoat — Tiyatira jamoati orqali tasvirlanganidek — Uilyam Miller orqali ifodalangan Ilyos xabari bilan yuzlashtirilishi lozim bo‘lgan avlod sifatida sahrodan chiqdi. Shundan so‘ng yer hayvoni o‘z og‘zini ochib, ming ikki yuz oltmish yil davomida unga qarshi yuborilgan ta‘qib toshqinini yutib yubordi.

Va yer xotinga yordam berdi, va yer o‘z og‘zini ochib, ajdar o‘z og‘zidan chiqarib yuborgan toshqinni yutib yubordi. Vahiy 12:16.

Vahiyda “bir xalqning so‘zlashi” uning qonun chiqaruvchi va sud hokimiyatlarining harakatidir, va 1789-yilda Amerika Qo‘shma Shtatlari ilohiy hujjat bo‘lgan Amerika Qo‘shma Shtatlari Konstitutsiyasini ta‘sis etdi; shu tariqa Yevropa shohlarining ham, murtad Katolik cherkovining ham ta‘qibidan himoya qilish uchun zarur bo‘lgan huquq va erkinliklarni himoya qildi.

“Millatning so‘zlashi uning qonun chiqaruvchi va sud hokimiyati organlarining harakatidir.”  
Buyuk Kurash, 443.

1789-yilda, Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik sifatida Amerika Qo‘shma Shtatlarining bashoriy roli boshlanishidan sal avval, u qo‘zidek so‘zladi, ammo yakshanba qonuni vaqtida u ajdahodek so‘zlaydi.

Va men yer yuzidan chiqib kelayotgan boshqa bir maxluqni ko‘rdim; uning qo‘zichoqnigiga o‘xshash ikki shoxi bor edi, va u ajdarho singari gapirardi. Vahiy 13:11.

Yer hayvonining boshlanishi ham, oxiri ham uning gapirishi bilan belgilangan. 1798-yilda Axab butun Isroilni Karmil tog‘iga chorlaydi; u yerda Ilyos kuzatayotganlarga ibroniylarning Xudosi yoki Izebelning xudosi haqiqiy Xudo ekanini isbotlash uchun bir sinovni o‘rtaga qo‘yadi. Izebelning Baalning to‘rt yuz ellik payg‘ambari va muqaddas daraxtlarning to‘rt yuz payg‘ambari bor edi. Soxta xudo Baal erkak iloh, soxta xudo Ashtorot esa ayol iloh edi.

Yolg‘on payg‘ambarlarning o‘sha ikki toifasi jamoat va davlatning birikmasini ifodalaydi, chunki bashoratda erkak va ayol birga tasvirlanganda, ayol jamoatni, erkak esa davlatni anglatadi. Ilyos ayol va erkak soxta ilohlar, shuningdek Axab va Izabelning nikohi orqali ifodalangan jamoat va davlatning nopok birikmasiga qarshi turganida, unga nisbatan sakkiz yuz ellikga bir hisobida son jihatdan kam edi. Axab va Izabelning jamoat va davlat haqidagi tasviri Respublikaizm shoxining buzilishining ifodasidir, Baal va Ashtarot esa Protestant shoxining buzilishini ifodalaydi.

Masala Vahiy kitobining ikkinchi bobida Tiyatira orqali ifodalangan buzuq dinga qarshi Ilyosning noroziligi edi. Ilyos protestantni ifodalagan, chunki protestantning yagona ta‘rifi — Rimga qarshi norozilik bildiruvchi shaxsdir. Ilyosning noroziligi buzuqlashgan davlat bilan buzuqlashgan cherkov o‘rtasidagi nopok ittifoq orqali yuzaga keladigan cherkov va davlat qo‘shilishiga qarshi norozilikni ifodalaydi.

Shunday bo‘lsa-da, senga qarshi bir necha narsam bor: sen o‘zini payg‘ambar ayol deb ataydigan o‘sha Izabel ayolga Mening qullarimni zinokorlik qilishga va butlarga qurbon qilingan narsalarni yeyishga o‘rgatishiga hamda yo‘ldan ozdirishiga yo‘l qo‘yyapsan. Men unga o‘z zinokorligidan tavba qilishi uchun fursat berdim, ammo u tavba qilmadi. Mana, Men uni to‘shakka tashlayman, u bilan zino qiluvchilarni esa, agar ular o‘z qilmishlaridan tavba qilmasalar, ulkan qayg‘uga tashlayman. Vahiy 2:20–22.

Yeyish siz qabul qiladigan xabarni anglatadi, butlarga qurbon qilingan narsa esa katolitsizm ta‘limotlarini, ya‘ni butlarga jirkanch sajda qilishning ayni timsolini anglatadi. Zulmat asrlarida Xudoning xalqi katolitsizmning ko‘plab majusiy ta‘limotlarini, ayniqsa quyoshga sig‘inishni qabul qilib qo‘ygan edi.

Zinokorlik noqonuniy munosabatdir va payg‘ambarlik ma‘nosida Konstitutsiya taqiqlaydigan narsaning ayni mohiyatini — jamoat bilan davlatning qo‘shilishini — ifodalaydi. Axab Izabel bilan noqonuniy munosabatda edi, chunki Isroilning shohi sifatida u butparast malika bilan turmush qurmasligi kerak edi. Iso Yahyo Cho‘mdiruvchini Ilyos deb tanitdi, va Yahyo ham xuddi o‘sha nopok munosabatga qarshi chiqqan edi, u Hirodni akasining xotini Hirodiya bilan turmush qurgani

uchun tanbeh bergan edi.

Chunki Hirod Yahyoni tutib oldirgan, bog‘latgan va uni ukasi Filipning xotini Hirodiya sababli zindonga tashlatgan edi. Zero Yahyo unga: “Uni xotinlikka olishing senga joiz emas”, — deb aytgan edi. Matto 14:3, 4.

Ilyosning Axab va Izabelga qarshi chiqishi Yuhannoning Hirod va Hirodiyaga qarshi chiqishini oldindan ifodalagan edi, chunki har ikkala munosabat ham jamoat va davlatning noqonuniy birlashuvini ifodalagan. Ular birgalikda papalikka (Izabel va Hirodiya), Birlashgan Millatlar Tashkilotini ifodalovchi o‘n podshohga (Axab va Hirod) hamda soxta payg‘ambarni ifodalovchi Amerika Qo‘shma Shtatlariga (Karmaldagi soxta payg‘ambarlar va Hirodiyaning qizi Salomiya) qarshi chiqadigan bir yuz qirq to‘rt mingning Ilyos xabarini ifodalaydi.

Karmildagi payg‘ambarlik manzarasi tarkibiga, cherkov bilan davlatning ajratilishi tamoyilini mustahkamlab qo‘ygan Amerika Qo‘shma Shtatlari Konstitutsiyasini Ilyos tomonidan himoya qilinishi ham kiradi.

Shunday bo‘ldiki, Axab Ilyosni ko‘rgach, unga dedi: “Isroilni bezovta qilayotgan senmisan?” U esa javob berdi: “Isroilni men bezovta qilganim yo‘q; balki sen va otangning xonadoni, chunki sizlar Egamizning amrlarini tark etib, Baallarga ergashdingiz”. 3 Shohlar 18:17, 18.

Konstitutsiya Respublikachilik va Protestantizmning ikki shoxi har doim bir-biridan ajralgan holda qolishini belgilab qo‘ygan edi. Ammo Vahiy shuni ko‘rsatadiki, Qo‘shma Shtatlar oxir-oqibat ajdarho kabi so‘zlaganida, bu Qo‘shma Shtatlardagi murtad jamoatlar nazoratni qo‘lga olib, murtad hukumat bilan birlashgan paytda sodir bo‘ladi.

“Lekin ‘hayvonga tasvir’ nima? Va u qanday shakllantirilishi kerak? Tasvir ikki shoxli hayvon tomonidan yaratiladi va u hayvonga tasvirdir. U, shuningdek, hayvonning tasviri deb ham ataladi. Demak, tasvir qanday ekanini va u qanday shakllantirilishi kerakligini bilish uchun biz hayvonning o‘ziga xos xususiyatlarini — papalikni — o‘rganishimiz kerak.

“Ilk jamoat xushxabarning soddaligidan chekinib, majusiy marosimlar va urf-odatlarini qabul qilish orqali buzilganda, u Xudoning Ruhi va qudratini yo‘qotdi; va xalqning vijdonlarini nazorat qilish uchun u dunyoviy hokimiyatning tayanchini izlashga tutindi. Natijada papalik yuzaga keldi — davlat hokimiyatini nazorat qilgan va uni o‘z maqsadlarini ilgari surish uchun, ayniqsa, “bid‘at”ni jazolash uchun ishga solgan bir jamoat. Qo‘shma Shtatlar mahluqning suratini barpo etishi uchun, diniy hokimiyat fuqaroviy hukumatni shunday darajada nazorat qilishi kerakki, davlatning hokimiyati ham jamoat tomonidan o‘z maqsadlarini amalga oshirish uchun qo‘llanilsin.” The Great Controversy, 443.

Karmel tog‘idagi Ilyos milleritchilar ishini ifoda etar edi, va milleritchilar yaqindagina katolitsizm ta’siri ostidan chiqib, ammo birinchi farishtaning nurini rad etish orqali Rimga qaytishni tanlaganlardan farqli ravishda haqiqiy payg‘ambar sifatida o‘rnatildi. Shunday qilib, 1844 yil bahorida ikkinchi farishtaning xabari protestant mazhablarini Bobilning qizlari sifatida, milleritchilarni esa haqiqiy protestant shoxi sifatida aniqlashdan iborat edi.

Xudo qadimgi Isroilni Misr qulligidan olib chiqib, Qizil dengiz suvlaridan o'tkazganida, U samoviy mannani sinashdan boshlangan bosqichma-bosqich sinov jarayonini boshlab berdi.

“Ustimizga o'tgan asrlarning jamlangan nuri porlamoqda. Isroilning unutuluvchanligi haqidagi yozuv bizning ma'rifatlanishimiz uchun saqlab qoling. Bu davrda Xudo har bir xalqdan, qabiladan va tildan O'ziga bir xalq to'plash uchun O'z qo'lini ishga soldi. Advent harakatida U O'z merosi uchun, xuddi Isroil xalqini Misrdan olib chiqishda qilganidek, ish ko'rdi. 1844-yildagi buyuk umidsizlikda Uning xalqining imoni, ibroniylarning Qizil dengiz bo'yida sinalganidek, sinaldi.” Testimonies, 8-jild, 115, 116.

1844-yil 22-oktabrdagi umidsizlik samoviy muqaddas maskan haqidagi tushunchaga olib keldi; bu esa qadimgi Isroil uchun mannaga doir sinov o'nta sinov turkumining birinchisi bo'lganidek, keyinchalik Shabbat sinovini ham taqdim etdi.

“Rabbiy menga 1847 yilda, Meyn shtatining Topsham shahrida, birodarlar Shabbat kuni yig'ilgan paytda quyidagi manzarani berdi.

“Biz ibodatning g'ayrioddiy bir ruhini his qildik. Va biz ibodat qilayotganimizda Muqaddas Ruh ustimizga tushdi. Biz nihoyatda baxtli edik. Ko'p o'tmay, men yerdagi narsalardan uzilib goldim va Xudoning ulug'vorligi haqidagi vahiya chulg'andim. Men bir farishtaning menga tomon tez uchib kelayotganini ko'rdim. U meni zudlik bilan yerdan Muqaddas Shahar sari olib ketdi. Shaharda men bir ma'badni ko'rdim va unga kirdim. Birinchi parda oldiga kelishimdan avval bir eshikdan o'tdim. Bu parda ko'tarildi va men muqaddas joyga kirdim. U yerda men tutatqi qurbongohini, yetti chiroqli shamdonni va ustida muqaddas nonlar turgan stolni ko'rdim. Muqaddas joyning ulug'vorligini ko'rgach, Iso ikkinchi pardani ko'tardi va men Eng Muqaddas joyga kirdim.

“Eng muqaddas joyda men bir sandiqni ko'rdim; uning usti va yon tomonlari eng toza oltin bilan qoplangan edi. Sandig'ning har bir uchida qanotlarini uning ustiga yoygan go'zal bir karub bor edi. Ularning yuzlari bir-biriga qaratilgan bo'lib, pastga qarab turardi. Farishtalar orasida oltin tutatqi idishi bor edi. Sandiq ustida, farishtalar turgan joyda, haddan ziyod yorqin bir ulug'vorlik bor edi; u Xudo maskan tutgan taxtga o'xshab ko'rinar edi. Iso sandiq yonida turardi, va azizlarning ibodatlari Uning huzuriga ko'tarilganda, tutatqi idishidagi xushbo'y tutatqi tutab, U ularning ibodatlarini tutatqining tutuni bilan birga O'z Otasiga taqdim etardi. Sandiq ichida mannadan iborat oltin ko'za, g'unchalagan Horunning hassasi va kitob singari yopilib ochiladigan tosh lavhalar bor edi. Iso ularni ochdi, va men ularda Xudoning barmog'i bilan yozilgan O'n Amrni ko'rdim. Bir lavhada to'rttasi, boshqasida esa oltitasi bor edi. Birinchi lavhadagi to'rttasi qolgan oltitasidan ko'ra yorqinroq porlardi. Ammo to'rtinchisi — Shabbat amri — ularning barchasidan ham ortiq porlardi; chunki Shabbat Xudoning muqaddas ismini ulug'lash uchun saqlanishga alohida ajratilgan edi. Muqaddas Shabbat ulug'vor ko'rinar edi — uning atrofini boshdan-oyoq ulug'vorlik halosi o'rab turardi. Men Shabbat amri xochga mixlanmaganini ko'rdim. Agar u mixlangan bo'lsa, qolgan to'qqiz amr ham shunday bo'lgan bo'lardi; va biz ularning barchasini buzishga, to'rtinchisini buzganimiz kabi, erkin bo'lgan bo'lardik. Men Xudo Shabbatni o'zgartirmaganini ko'rdim, chunki U hech qachon o'zgarmaydi. Ammo papa uni haftaning yettinchi kunidan birinchi kuniga o'zgartirgan edi; chunki u zamonlar va qonunlarni o'zgartirishi kerak edi.” Early Writings, 32.

1798-yilda protestantlar Zulmat Asrlaridan chiqqanlarida va Doniyor kitobi muhrdan ochilganida, Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi — Vahiy o'n uchinchi bobdagi ikki shoxli yer hayvoni — bashorat tarixidagi o'z yurishini boshladi. Protestantizm Muqaddas Kitob deb ataluvchi muqaddas hujjat ustiga asos solingan edi, Respublikachilik esa Konstitutsiya deb ataluvchi muqaddas hujjat ustiga asos solingan edi. Xudo O'z jamoatini sahroda Zulmat Asrlaridan olib chiqqan edi, ammo Misr qulligi davridagi qadimgi Isroil bilan bo'lgani kabi, Shabbat amri unutilgan edi. Isroil Sinayda qonun berilishiga yo'l olar ekan, Qizil dengizdan o'tganidek, zamonaviy Isroil ham yana bir bor qonun ochib beriladigan 1844-yil 22-oktabr sari yo'l olar ekan, Atlantika okeanini kesib o'tdi. Rabbiiy yana bir bor O'z qonunining omonatdorlariga, O'z bashoratli vahiylarining omonatdorlariga aylanuvchi va protestantizm libosini ko'tarib yuruvchi bir xalqni ko'tarmoqda edi. Qadimgi Isroilga O'z qonunining omonatdori bo'lish ishining ramzi sifatida O'n Amrning ikki lavhasi berilgan edi, zamonaviy Isroilga esa O'z bashoratli Kalomining omonatdori bo'lish ishining ramzi sifatida Xabaquqning ikki lavhasi berildi.

Zamonaviy Isroil dunyoga uchinchi farishtaning xabarini taqdim etar ekan, ikki xil ikkita lavhaning har ikkala to'plamini ham ko'tarib yurishi lozim edi; bu esa Protestantizm libosini ko'targanlar tomonidan e'lon qilinadigan xabardir. Zulmat Asrlaridan chiqqan Protestantizm, qadimgi Isroil Qizil dengizdan o'tib borayotgan paytdagi kabi, o'sha vaqtda to'liq emas edi. Protestantizm Muqaddas Kitob va faqat Muqaddas Kitob shiorini e'tirof etgan edi, biroq Rim katolitsizmining butparast ta'limotlarini (butlarga qurbon qilingan narsalarni) asrlar davomida iste'mol qilib kelgani sababli, Xudoning Kalomini to'liq bo'lmagan tarzda anglagan edi. Xudo chin Protestant "Qonun va Payg'ambarlar" bilan ramziy ifodalangan Xudoning butun Kalomini, ya'ni Xudoning xalqining ishini ham, Xudoning fe'l-atvorini ham ifodalovchi ikki xil ikkita lavha to'plamini namoyon etishini belgilagan edi. Birinchi farishtaning ishining maqsadi Uning qonunining ham, Uning bashoratli Kalomining ham omonatchilari bo'ladigan haqiqiy Protestant xalqini vujudga keltirish edi.

"Xudo bu kunda O'z jamoatini, qadimgi Isroilni chaqirganidek, yer yuzida nur bo'lib turishga chaqirdi. U haqiqatning qudratli teshasiga o'xshash vositasi orqali — birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalarning xabarlari orqali — ularni jamoatlardan va dunyodan ajratib, O'ziga muqaddas yaqinlikka keltirdi. U ularni O'z qonunining omonatdorlariga aylantirdi va bu vaqt uchun bashoratning buyuk haqiqatlarini ularga ishonib topshirdi. Qadimgi Isroilga topshirilgan muqaddas kalomlar singari, bular ham dunyoga yetkazilishi lozim bo'lgan muqaddas ishonchli omonatdir. Vahiy 14-bobdagi uch farishta Xudoning xabarlaridagi nurni qabul qiladigan va yer yuzining bo'yi-bastida ogohlantirishni jaranglatish uchun Uning vakillari sifatida oldinga chiqadigan xalqni ifodalaydi." Testimonies, 5-jild, 455.

Ikki juft lavhaning omonatchilari deb tanilganlar tomonidan e'lon qilinishi lozim bo'lgan ogohlantirish katolitsizmning tamg'asini qabul qilishga qarshidir. O'sha norozilik Axab bilan Izabelning noqonuniy munosabatiga qarshidir va bu Ilyos tomonidan Karmil tog'ida ifodalangan edi. Sinay tog'ida ikki tosh lavhaning berilishi 1842 yildan 1849 yilgacha bo'lgan tarixda Habakkukning ikki mato lavhasining berilishini timsollagan edi. Habakkukning ikki lavhasi Xudo bilan Uning protestant xalqi o'rtasidagi ahdiy munosabatning ramzidir. O'sha lavhalarni rad etish qadimgi Isroilning Xudoning qonunini rad etishi bilan ayni bir narsa bo'lar edi.

Millerchilar Eng Muqaddas Joyga kirdilar va Shabbatning nurini qabul qildilar, biroq sinov jarayoni hali tugallanmagan edi. Ayni paytda Respublikachilikning shoxi ham aynan o'sha tarix bo'ylab ilgarilab borayotgan edi. Va ikkala shox ham o'zlarining birgalikdagi yurishida 1863-yilda muhim bir bosqichga yetib borar edi.

Millerning Ilyos xabari Protestant shoxni barpo etish maqsadida bosqichma-bosqich poklanish jarayonini yuzaga keltirdi, va ayni o'sha tarixda Respublika shoxi siyosiy taraqqiyotning bosqichma-bosqich jarayonida ishtirok etdi. Har ikkala shox ham bir xil yer yirtqichiga tegishlidir, shu bois ular yer yirtqichining butun tarixi davomida bir uyg'unlikda harakatlanishi lozim.

Yer maxluqining Respublikachi shoxiga xos birinchi bashoratli xususiyat 1789-yilda Konstitutsiyani amaliy kuchga kiritib gapirish harakati edi. 1798-yilda (Doniyor kitobi muhrdan yechilgan oxirzamon paytida) yer maxluqi Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi sifatida birinchi marta gapirardi. 1798-yil Amerika Qo'shma Shtatlarining Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik sifatidagi boshlanishi edi, va yer maxluqi tarixining boshida, 1798-yilda yuz bergan o'sha gapirish oltinchi shohlikning oxirgi marta gapirishini oldindan ifodalar edi; o'sha vaqt esa ajdahoning ovozi sifatida tasvirlangan. Amerika Qo'shma Shtatlarida Respublikachi shox tomonidan 1798-yilda qabul qilingan qonunlarni ko'rib chiqarkanmiz, Qo'shma Shtatlar ajdaho kabi gapiradigan paytda yakshanba qonuni bilan bog'liq holda qabul qilinadigan qonunlarning bir oldindan ifodasini ko'rishni kutishimiz kerak. Quyidagi to'rtta qonunni ko'rib chiqarkanmiz, o'zingizdan so'rang: 1798-yilda qabul qilingan bu to'rtta qonunda Alfa va Omegaga xos bashoratli imzo bormi?

1798-yilda Amerika Qo'shma Shtatlari "Chet elliklar va g'alayon to'g'risidagi qonunlar" nomi bilan tanilgan bir necha muhim qonunlarni qabul qildi. Bu hujjatlar federalistlar nazoratidagi Kongress tomonidan qabul qilingan va Amerika Qo'shma Shtatlarining ikkinchi prezidenti hamda Jorj Vashingtonning sobiq vitse-prezidenti bo'lgan Prezident Jon Adams tomonidan imzolangan to'rtta qonundan iborat edi.

Fuqarolikka qabul qilish to'g'risidagi qonun: Ushbu qonun muhojirlarning AQSh fuqarosi bo'lishi uchun talab etiladigan yashash muddatini 5 yildan 14 yilga uzaytirdi. U, asosan, yaqinda kelgan muhojirlarning ta'sirini cheklashga qaratilgan edi; ular ko'pincha muxolif partiya — Demokratik-respublikachilar bilan hamfikir bo'lardilar.

Chet ellik do'stlar to'g'risidagi qonun: Ushbu qonun prezidentga tinchlik davrida Amerika Qo'shma Shtatlarining xavfsizligiga tahdid deb topilgan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni deportatsiya qilish vakolatini berdi. U prezidentga o'zi xavfli deb hisoblagan har qanday fuqaroligi bo'lmagan shaxsni hibsdan saqlash va deportatsiya qilishga ruxsat berdi.

"Yot dushmanlar to'g'risidagi qonun": ushbu qonun Amerika Qo'shma Shtatlari bilan urush holatida bo'lgan mamlakatlar fuqarolarini ushlash, cheklov ostida saqlash va deportatsiya qilishni nazarda tutgan. U 1790-yillarning oxiridagi tarang vaziyat sharoitida ehtiyot chorasi sifatida qabul qilingan.

Fitna to'g'risidagi qonun: Bu "Chet elliklar va fitna to'g'risidagi qonunlar" ichida eng bahslisidir. U hukumatga yoki uning mansabdor shaxslariga qarshi, ularni badnom qilish yoki obro'sizlantirish niyatida yozilgan "yolg'on, sharmandali va g'arazli" materiallarni e'lon qilishni jinoiy huquqbuzarlik deb belgiladi. Tanqidchilar buni so'z va matbuot erkinligiga qaratilgan to'g'ridan-to'g'ri hujum deb bildilar.

Chet elliklar va Fitna to'g'risidagi qonunlar nihoyatda bahs-munozarali bo'lib, bu qonunlar asosiy Konstitutsiyaviy huquqlarni buzadi va ularning siyosiy partiyasini nishonga oladi, deb hisoblagan demokrat-respublikachilar tomonidan sezilarli qarshilikka sabab bo'ldi. Ular bu qonunlar so'z va matbuot erkinligini himoya qiluvchi Birinchi tuzatishga tajovuz ekanini ta'kidladilar. Oxir-oqibat, bu qonunlar 1800 yilgi saylovda muhim rol o'ynadi; o'sha saylovda Tomas Jefferson va demokrat-respublikachilar prezidentlik hamda Kongress ustidan g'alaba qozonib, buning natijasida Fitna to'g'risidagi qonun bekor qilindi.

Demokrat-Respublikachilar partiyasi bu qonunlar Konstitutsiya himoya qilgan asosiy huquqlarni buzadi, deb hisoblar edi, shuningdek, ular bu qonunlar qarama-qarshi siyosiy partiyani nishonga olgan, deb ham ishonar edilar. Bu qonunlarning bekor qilingani yoki keyinchalik o'z kuchini yo'qotgani ahamiyatli emas, chunki Alfa va Omega oxirni boshlanish bilan tasvirlaydi. Bu qonunlar qabul qilingan yoki qonun sifatida "so'zlagan" tarixda Federalistlar partiyasiga Demokrat-Respublikachilar deb atalgan bir partiya qarshi turgan edi. Demokrat-Respublikachilar partiyasining evolyutsiyasi oxir-oqibat Respublikachilar partiyasini vujudga keltiradi. Bu, asosan, qullikka qarshi pozitsiya asosida birlashgan siyosiy partiya edi.

Tarixchilar 1863-yilni qullik masalasiga asoslangan fuqarolar urushining ayni markaziy nuqtasi sifatida belgilaydilar. 1863-yil, shuningdek, Protestant shoxining yangi bayroqdorlari uchun ham bir yo'l belgisi bo'ldi; aynan o'shanda ular farishtalar tomonidan Millerga berilgan birinchi vaqt-bashoratini (Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi "yetti vaqt" bashoratini) rad etdilar. Levilar kitobining oldingi bobida bayon etilgan qullik haqidagi qonunlarga asoslangan "yetti vaqt" bashorati bilan bog'liq bu holat shunchaki tasodif bo'lishi mumkinmi? "Yetti vaqt" orqali ko'rsatilgan "la'nat" shundan iborat va'da ediki, agar yigirma beshinchi bobdagi ahd qonunlariga itoatsizlik qilinsa, Isroil o'z tarixini Qizil dengizda safarini boshlaganida qutqarib olib chiqilgan qullikka qaytish bilan yakunlar edi.

1798-yildan 1863-yilgacha Demokratik-Respublikachi partiya bo'lgan siyosiy partiya bir qator tozalanishlar yoki silkinishlardan o'tdi. 1798-yildan boshlab, ayniqsa 1840-yil 11-avgustdan boshlab 1863-yilgacha Milleriylar harakati bir qator tozalanishlar va silkinishlardan o'tdi.

Amerika Qo'shma Shtatlaridagi dastlabki siyosiy partiyalardan biri bo'lgan Demokratik-Respublikachilar partiyasi bugungi kunda mavjud bo'lgan zamonaviy Respublika partiyasiga bevosita aylanmagan. Aksincha, vaqt o'tishi bilan u bir qator o'zgarishlar va bo'linishlarni boshdan kechirdi va natijada Respublika partiyasi paydo bo'lishidan avval bir necha turli siyosiy partiyalarning shakllanishiga olib keldi.

Demokratik-Respublikachilar partiyasi, ko'pincha Tomas Jefferson va Jeyms Medison bilan bog'lanadigan bu siyosiy kuch, XVIII asr oxirida Federalistlar partiyasiga javoban tashkil etildi.

Demokratik-respublikachilar Konstitutsiyani qat'iy talqin qilishni, shtatlarning huquqlarini va agrar manfaatlarni yoqladilar.

Biroq, 1820-yillarga kelib, Demokratik-Respublikachi partiya mintaqaviy va mafkuraviy yo'nalishlar bo'yicha parchalana boshladi. Asosiy bo'linish "Yaxshi his-tuyg'ular davri" (1817–1825) chog'ida yuz berdi; o'sha paytda James Monroe prezidentligiga nisbatan kuchli muxolifat yetishmas edi. Siyosiy osoyishtalikning ushbu davri Demokratik-Respublikachi partiyaning tanazzuliga hissa qo'shdi. Oxir-oqibat, partiya bir necha fraksiyalarga bo'linib, quyidagi siyosiy guruhlariga aylandi:

Demokratik partiya: 1829-yilda yettinchi prezident bo'lgan Endryu Jeksonning tarafdorlari Demokratik partiyaning tuzdilar. Jeksonchi demokratlar kuchli ijro etuvchi hokimiyatni, g'arbga tomon kengayishni va oq tanli erkaklar uchun saylov huquqining yanada kengroq bo'lishini qo'llab-quvvatladilar.

Milliy Respublika Partiyasi: Bu partiya Endryu Jekson prezidentligiga javoban vujudga kelgan bo'lib, keyinchalik Jeksonga qarshi boshqa guruhlar bilan birlashib, Viglar partiyasiga aylangan. Milliy respublikachilar, odatda, kuchli federal hukumat va iqtisodiy taraqqiyotni ko'proq qo'llab-quvvatlaganlar.

Anti-Masonlar partiyasi: Bu 1820-yillarda, asosan maxfiy Masonlar birodarligining ta'siriga doir xavotirlarga javoban vujudga kelgan, qisqa umr ko'rgan siyosiy partiya edi. U sobiq Demokratik-Respublikachilarning ayrimlarini o'z safiga qabul qildi.

Viglar partiyasi: 1830-yillarda tuzilgan Viglar safida sobiq Milliy Respublikachilar, Anti-Masonlar va boshqa muxolif guruhlar bor edi. Ular Jeksoncha siyosatlarga qarshiligi, kuchli federal hukumatni qo'llab-quvvatlashi hamda sanoat va iqtisodiy taraqqiyotni rag'batlantirishi bilan ajralib turar edi.

Zamonaviy Respublikachilar partiyasi 1850-yillarda qullik masalasi yuzasidan tobora kuchayib borayotgan mintaqaviy tarangliklarga bevosita javob sifatida tashkil topgan edi. U sobiq viglar, qullikka qarshi demokratlar, Free Soilers a'zolari va qullikning yangi hududlarga yoyilishiga qarshi bo'lgan boshqa kishilarni o'ziga jalb etdi. Respublikachilar partiyasining prezidentlikka ko'rsatilgan birinchi nomzodi Jon C. Fremont 1856 yilgi saylovda ishtirok etdi, partiyaning muvaffaqiyat qozongan birinchi nomzodi esa Abraham Lincoln bo'lib, u 1860 yilda saylandi. Demak, Respublikachilar partiyasi Demokratik-Respublikachilar an'anasidan alohida ravishda vujudga kelgan va Amerika siyosiy tarixida o'ziga xos yo'nalishga ega bo'lgan.

1860-yilga kelib, Respublikachilar partiyasi o'zining birinchi prezidentini sayladi. U qullikka qarshi bo'lgan siyosiy partiyalar koalitsiyasi asosida tuzilgan edi. 1863-yilda Ozodlik E'loni qullikni mavjudlikdan "so'zlab" chiqardi. 1863-yilda, o'sha paytda Respublikachilar partiyasi orqali ifodalangan Respublikachi shox qullikni mavjudlikdan "so'zlab" chiqardi, ayni vaqtda esa Protestant shox harakat bo'lishdan to'xtab, Yettinchi kun Adventistlari cherkoviga aylandi. Millerchilar harakati huquqiy va rasmiy jihatdan 1863-yil may oyida yakun topdi, va o'sha yili Musoning qasami, qullik haqidagi bashorat rad etildi. Kimning qulog'i bo'lsa, eshitsin.

Shu o'rinda, Doniyor payg'ambar tomonidan shunday atalgan "Musoning qasami" haqida qisqacha umumiy ma'lumot berish foydali bo'lishi mumkin.

Ha, butun Isroil Sening qonuningni buzdi, hattoki ovozingga itoat etmaslik uchun undan chetga chiqdi; shuning uchun la'nat va Xudoning quli Musoning qonunida yozilgan qasam ustimizga yog'ildi, chunki biz Unga qarshi gunoh qildik. Doniyor 9:11.

Xudoning Kalomini o'rganar ekan, Jabroil va boshqa farishtalar tomonidan yo'naltirilgan William Miller, dastlab Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi "yetti vaqt"ga olib borildi. Muqaddas Kitobni o'rganish jarayonida u Ibtido kitobidan boshlagani haqida Millerning o'zi guvohlik beradi; shu bois, u shubhasiz Doniyor kitobining sakkizinchi bobi o'n to'rtinchi oyatidagi ikki ming uch yuz yilga yetib kelishidan ancha oldin Levilar kitobiga kelgan edi. U faqat Muqaddas Kitob va Cruden concordance'idan foydalangan.

Krudening konkordansiyasida keyinchalik King James Muqaddas Kitobi ingliz tiliga tarjima qilingan ibroniycha yoki yunoncha so'zlarga hech qanday havolalar yo'q. Miller o'zi o'rganayotgan parchaning "konteksti"ni Muqaddas Yozuvdagi biror so'z yoki parchani tushinishiga yo'l ko'rsatkich deb bildi. Uning "yetti vaqt" haqidagi tushunchasiga kelganda, Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi "yetti vaqt" uchun kontekst Levilar kitobining yigirma beshinchi bobi ekanini ko'rish juda oddiydir.

Yigirma beshinchi bob yerning orom olishi, Yubiley va qullik qoidalarini bayon etadi. Yigirma beshinchi bobdagi qoidalar itoat etilganda baraka keltiradigan va itoatsizlik qilinganda "la'nat" keltiradigan "Xudoning quli Musoning qonuni"ning bir qismidir. Yigirma oltinchi bobda "yetti karra" la'nat ikki ming besh yuz yigirma yilga tenglashtiriladi va u yerning orom olishi qoidalari hamda qullik tamoyillari aniq kontekstida bayon qilinadi. Yigirma oltinchi bobda bu jazo "Mening ahdimning janjali" deb ataladi.

Shunda Men ham sizlarga qarshi yuraman va gunohlaringiz uchun sizlarni yana yetti barobar jazolayman. Ahdimning qasosini oladigan qilichni ustingizga keltiraman; va sizlar shaharlaringiz ichida to'planganingizda, orangizga o'lat yuboraman; va sizlar dushman qo'lga topshirilassizlar. Leviticus 26:24, 25.

Mazmunda, Xudo "nizolashayotgan" "ahd" oldinroq yigirma beshinchi bobda keltirilgan ahd bo'ladi. Yetti karra jazo Xudoning "ahdining nizosi" deb ataladi va unga biriktirilgan "la'nat" shundan iboratki, Isroil "o'z dushmanlarining qo'lga topshiriladi", va dushmanlar yurtiga tushgach, (Doniyor bo'lganidek) Isroil o'z dushmanlarining qullariga aylanadi.

Muso Leviticusning yigirma oltinchi bobini yozgan paytda, qadimgi Isroil endigina Misr qulligidan qutqarilgan edi va yigirma beshinchi bobda ifodalangan qullik tamoyillari yo baraka, yo la'nat keltirishi kerak edi. Qadimgi Isroil hech qachon Yubiley qoidalariga amal qilmadi va oxir-oqibat ham shimoliy, ham janubiy shohliklar Daniel "Musoning la'nati" deb atagan narsaning bajo bo'lishida "yetti karra" muddatga tarqatib yuborildi.

Xudo bilan Isroil o'rtasidagi ahdiy munosabat, Misrdagi ularning qulligi bilan boshlangan bo'lsa, Ossuriya va Bobilga qullik bilan yakun topdi. Shimoliy shohlikka qarshi bo'lgan "yetti vaqt"

1798-yilda tugadi, janubiy shohlikka qarshi bo‘lgan “yetti vaqt” esa 1844-yilda tugadi. Yetti vaqtdan iborat bu ikki davrning boshlanish nuqtasi Ishayo kitobining yettinchi bobida, miloddan avvalgi 742-yilda Ishayo tomonidan Yahudo shohi Ohozga e‘lon qilingan oltmish besh yillik bashorat bilan belgilangan.

Chunki Suriyaning boshi Damashqdir, Damashqning boshi esa Retsindir; va oltmish besh yil ichida Efrayim xalq bo‘lmaydigan darajada tor-mor qilinadi. Efrayimning boshi Samariyadir, Samariyaning boshi esa Remaliyo‘g‘lidir. Agar ishonmasangizlar, albatta mustahkam tura olmay sizlar. Ishayo 7:8, 9.

Ishayo payg‘ambar miloddan avvalgi 742-yilda bu bashorat e‘lon qilingan vaqtdan boshlab oltmish besh yil “ichida” shimoliy shohlik parchalanishini ko‘rsatgan edi. O‘n to‘qqiz yil o‘tgach, miloddan avvalgi 723-yilda Isroilning shimoliy shohligi Ossuriya shohi tomonidan asirlikka olib ketildi, va qirq olti yil o‘tgach, miloddan avvalgi 677-yilda Bobil shohi Yahudoning janubiy shohligini asirlikka olib ketdi. Oltmish besh yillik bashorat oltita tarixiy yo‘lko‘rsatkichni hosil qiladi. Birinchisi — bashorat e‘lon qilingan miloddan avvalgi 742-yildir. O‘n to‘qqiz yil o‘tgach, miloddan avvalgi 723-yilda shimoliy shohlik ossuriyaliklar tomonidan asirlikka olib ketildi. Qirq olti yil o‘tgach, miloddan avvalgi 677-yilda janubiy shohlik bobilliklar tomonidan asirlikka olib ketildi. So‘ng miloddan avvalgi 723-yilda boshlangan dastlabki ikki ming besh yuz yigirma yil 1798-yilda nihoyasiga yetdi. Shundan keyin 1844-yilda miloddan avvalgi 677-yilda boshlangan ikki ming besh yuz yigirma yil yakunlandi. 1844-yildan boshlab, butun bashoratli tuzilmani to‘ldirish uchun bashorat o‘n to‘qqiz yilga, ya‘ni 1863-yilgacha cho‘zildi, chunki Alfa va Omega bashoratli tuzilmani boshlash uchun o‘n to‘qqiz yilni belgilagan ekan, uning nihoyasiga yetish uchun ham o‘n to‘qqiz yil bo‘lishi kerak edi.

Qadimgi Isroil Misr qulligidan qutqarildi va itoatsizlik tufayli ham shimoliy, ham janubiy shohliklar yana qullikka qaytarildi. Bashoratlari qadimgi tom ma‘nodagi Isroilning bashoriy tarixidan zamonaviy ruhiy Isroilga o‘tadi va shu tariqa barcha bashoriy yo‘l-belgilarining mavzusi qullikdir.

Ishayo kitobining yettinchi bobidagi bashorat miloddan avvalgi 742-yilda, yaqinlashib kelayotgan shimol va janub o‘rtasidagi fuqarolar urushi ayon bo‘layotgan paytda, Ishayo tomonidan yovuz shoh Oxozga taqdim etilgan edi. Oxozning janubiy shohligi qadimgi Isroilning tom ma‘nodagi ulug‘vor yurti edi. 1798-yilda Muqaddas Kitob bashoratidagi ruhiy ulug‘vor yurt Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi sifatida hukmronlik qila boshladi. Tom ma‘nodagi ulug‘vor yurtga qarshi bo‘lgan yetti vaqt 1844-yilda nihoyasiga yetganida, shoh Oxoz tarixidagi kabi, yaqinlashib kelayotgan bir fuqarolar urushi bor edi. 1844-yilga kelib, siyosiy partiyalarning parchalanib, ittifoqlar tuzishdan iborat notinchligi deyarli to‘liq ravishda ikki toifa siyosiy yo‘nalishga joylashib bo‘lgan edi. Qullik masalasida demokratlar qullik tarafdori, respublikachilar esa qullikka qarshi edilar. 1798-yildan 1860-yilda fuqarolar urushining boshlanishigacha bo‘lgan davrda siyosiy partiyalarning ikki toifasini shakllantirish jarayoni qaror topgan edi.

Ahaz zohiriy ulug‘vor yurtni ifoda etgan va shu bois ma‘naviy ulug‘vor yurtning timsoli bo‘lgan. Ahazning tarixi miloddan avvalgi 742-yilda bashorat e‘lon qilingan bashoratli tarixning timsoli

bo‘lib, demakki, bashorat yakun topgan tarixning ham timsolidir. Boshlang‘ich tarixda o‘n qabiladan iborat shimoliy saltanat janubdagi ikki qabilaning ilohiy ravishda o‘rnatilgan boshqaruviga qarshi norozilik bildirib, qolgan ikki qabiladan ajralib chiqqan edi. Shimoldagi o‘sha o‘n qabila Suriya bilan ittifoq tuzgan bo‘lib, bu janubiy konfederatsiya bilan ramziy tarzda Suriya orqali ifodalangan bir qudrat o‘rtasidagi ittifoqning timsoli edi.

Ushbu qisqa xulosa shuni ko‘rsatadiki, Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi yetti vaqt ahdga oid bir va‘da bo‘lib, itoat uchun barakani yoki itoatsizlik uchun qullikning “la’nati”ni belgilab beradi. Shimoliy va janubiy shohliklar qullikdan ozod qilingan yagona xalq sifatida birga boshlangan, ammo oxir-oqibat o‘zlariga tegishli yakunlarida yana qullikka topshirilganlar.

Qullik haqidagi o‘sha bashoratlarning oxiridagi oltmish besh yil, ruhiy Isroilning ruhiy ulug‘vor yurtda, shimolning janubga qarshi fuqarolar urushining ayni qoq markazida bo‘lishi bilan nihoyasiga yetdi. Fuqarolar urushidagi qarama-qarshi tomonlar, ilohiy tarzda barpo etilgan va qarshi turgan saltanatda joylashgan hukumatdan ajralib chiqib, konfederatsiya tuzgan bir saltanat edi.

1798-yildan boshlab fuqarolar urushigacha bo‘lgan davrda Respublikachilik shoxi qullik masalasining ikki tomonini ifodalovchi ikki toifa siyosiy muxoliflarni yuzaga keltirgan jarayondan o‘tkazildi. Qullik amaliyotini davom ettirishga intilgan qullik tarafdori muxoliflar bu kurashda mag‘lub bo‘ldilar.

1798 yildan boshlab fuqarolar urushigacha bo‘lgan davrda protestantizm shoxi qullik masalalarining ikki tomonini ifodalovchi diniy muxoliflarning ikki toifasini yuzaga keltirgan bir jarayondan o‘tkazildi. Qullik haqidagi bashoratning asl talqinini davom ettirmoqchi bo‘lgan qullik tarafdori muxoliflar bu kurashda yutqazdilar.

1863 yilda Respublikachilik shoxi qullik amaliyotini rad etishga muvaffaq bo‘ldi.

1863-yilda protestantizm shoxi qullik haqidagi bashoratni rad etishga muvaffaq bo‘ldi.

Shu tariqa ular o‘z zamonasi uchun Ilyos bo‘lgan Millerning ishini rad etdilar. Shu bilan birga, ular o‘z zamonalari uchun poydevor toshi bo‘lgan “Musoning qasamyodi”ni ham rad etdilar. Shunday qilib, Muso va Ilyos rad etildilar, faqat 2001-yil 11-sentabrda qaytib kelish uchun.

Alfa va Omega, ajoyib tilshunos, O‘zi Palmoni — Ajoyib Hisoblovchi sifatida e‘lon qilgan “Musoning qasami”ning vaqtga oid bashorati davomida O‘zining ilohiy imzosini yozib qoldirdi. Agar ishonmasangiz, albatta mustahkam bo‘la olmaysiz.